

STRAIT ROER 68
NIEUWE LIT. KRANEN OVER
OOIKLOGEN VERRE

van vroegere politici, herstel van de door dezen aangerichte schade en het vestigen van een imago van grotere gerechtigheid. Zowel in Ghana als in Nigerië keerden zij aanvankelijk terug tot het oude Engelse concept van centrale besluitvorming bij administratief fiat en herstel van de banden met de hoofden op lokaal niveau.

Bleef het hier vooralsnog bij in Ghana, in Nigeria liep de staatsgreep van jan. 1966 uit op een nieuwe in juli van dat jaar. I.t.t. de coup van januari, die in regionale en tribale termen gevat kan worden, lijkt die van juli in de eerste plaats door het Noorden tegen het Zuiden te zijn gericht.

Zelfs de administratieve kaders (die de militairen verkozen hadden boven de veel belangrijker traditionele elite) vervreemde Generaal Ironsi van zich door zijn poging het gehele land te centraliseren. Het afschaffen van de Hausa-taal als officiële ambtelijke taal en de angst dat bij een centraal ambtelijk apparaat de grootste stam op elk terrein de lakens zou gaan uitdelen, leidden tot opstanden in het Noorden, gericht tegen de Ibo's in de steden. De coup van juli tenslotte ging gepaard met een massamoord op Zuidelijke officieren. Het is onzeker welke toekomst Nigerië nu als eenheid tegemoet gaat.

De poging om terug te keren naar de vroegere structuren, bij gebrek aan betere, in Ghana, behoort eveneens tot de mogelijkheden. De positie der "National Liberation Council" is geenszins stabiel. Schrijver konkludeert dat de koloniale regelingen wellicht het meest pasten bij de ontwikkelingsfase waarin Afrika verkeerde: "The arrangements made in the colonial era were, it now seems, the most appropriate for Africa given its stage of development" blz. 193).

104. DONALD S. ZAGORIA - WHO FEARS THE DOMINO THEORY?; *Survival*, (London), Vol. X, no. 6, June 1968, blz. 184-192.

Al twintig jaar lang is de Amerikaanse politiek in Azië gericht op het in bedwang houden van het communisme. Rechtvaardiging van deze politiek is de zgn. domino-theorie, die stamt uit de tijd van Eisenhower. Het nieuwe Amerikaanse vredesoffensief en Johnson's besluit zich niet herkiesbaar te stellen dwingen tot een onderzoek van deze theorie, met name of, en op welke wijze, die theorie verband houdt met Vietnam. Welke regeling is voor de VS aanvaardbaar? Hoe groot zijn de belangen die de VS menen te hebben in Vietnam? Zal een nadelige regeling de veiligheid van de andere Aziatische staten bedreigen of niet? Het verloop van de onderhandelingen zal hiervan afhangen. In dit artikel onderzoekt schrijver de meer extreme interpretatie van de domino-theorie door verscheidene zegslieden van de regering.

De domino-theorie kan worden gesplitst in drie stellingen: 1. China verlangt

de suprematie over Azië. Een onvoordelige regeling voor de VS in Vietnam zal dit streven vergemakkelijken. 2. Een dergelijke regeling zal het vertrouwen van de niet-communistische bondgenoten schaden in hun verwachting dat Amerika hen zal verdedigen. 3. Een dergelijke regeling zal andere door communisten geleide bevrijdingsoorlogen waarschijnlijk maken.

Wat de eerste stelling betreft: China verlangt a. Taiwan terug, b. vriendschappelijke, neutrale naties niet onder invloed van de VS en de SU aan zijn grenzen, c. erkenning van China als een grote mogendheid. "In the long, long run, China wants friendly *and* communist regimes on her border" (blz. 184). Op het eerste en het derde punt zal de afloop in Vietnam geen effect hebben. Wat het tweede betreft zullen de SU en de VS tot China's verdriet zowel bij de regeling in Vietnam als daarna, in Zuidoost-Azië een belangrijke rol spelen. Noch de communistische regering in het noorden noch een links georiënteerde regering in het zuiden zullen zich in de armen van China werpen, tenzij het niet anders kan. Een eindeloos vervolg van de oorlog in Vietnam zou Mao best uitkomen, omdat de Amerikaans-Russische détente hierdoor in gevaar zou komen. Volgens Zagoria zal geen enkele oplossing in Vietnam een overwinning voor Peking opleveren, vandaar de voortdurende Chinese oppositie tegen de onderhandelingen.

China's macht in Azië hangt van andere factoren af dan Vietnam: a. is China in staat in de nabije toekomst een moderne industrie op te bouwen; b. is het in staat met niet-militaire middelen de politiek van de Aziatische landen te beïnvloeden; c. kan China de rivaliteit tussen die staten uitbuiten; d. hoe groot is de tegenwerkende macht tegenover China; e. in hoeverre kan het zijn kernwapen benutten?

ad a. China is nog ver verwijderd van een moderne industrie; volgens Mao kan het nog 100 jaar duren alvorens China een moderne industriële mogendheid is. De economische groei bedraagt 3 % per jaar, wat niet veel meer is dan in India.

ad b. China's invloed op de naburige landen is de laatste jaren verminderd. *Niet* door de oorlog in Vietnam maar door zijn dogmatische benadering van de buitenwereld. China kon geen contacten leggen met ontwikkelingslanden en tegelijk de oppositie in diezelfde landen steunen. Ook kon het de derde wereld niet isoleren van de SU en de VS. China zelf werd geïsoleerd. Het onderhoudt diplomatieke betrekkingen met \pm 40 landen, maar heeft in slechts vijf landen vertegenwoordigers.

Geweld werd door China slechts gebruikt ten behoeve van traditioneel aan China behorende gebieden (Tibet en de eilanden) of waar het zich bedreigd achtte (Korea). In India ging het om betwist gebied. China heeft nooit met geweld revoluties elders gesteund, omdat volgens de Chinese opvatting alleen door eigen inspanning de macht verkregen kan worden.

ad c. In het verleden steunde China vnl. de ene staat tegen de andere: Indonësie tegen Maleisië, Pakistan tegen India, Cambodja tegen Thailand

en Zuid-Vietnam. Deze tactiek zal China blijven volgen i.p.v. het steunen van opstanden.

ad d. Zonder de Amerikaanse aanwezigheid in Azië zou China zeker krachtiger zijn, maar hoe ook de afloop in Vietnam, die aanwezigheid, zij het beperkter, zal blijven. Het geschil met China staat borg voor Russische aanwezigheid in Azië en deze is zelfs wenselijk (zie Tashkent). Verder moet gewezen worden op de groeiende politieke en economische rol van Japan in Zuidoost-Azië.

ad e. Dit wordt pas accuut tegen 1980, wanneer China een intercontinentaal overbrengingssysteem heeft. Voor India ontstaat dan het probleem van de geloofwaardigheid van een Amerikaanse garantie. Tenslotte: veel zal afhangen van Mao's opvolgers. Zagoria is hierover optimistisch gestemd. De VS zouden een regeling in Vietnam moeten benutten als het begin van een détente met China, zelfs als dit niet mogelijk blijkt tijdens Mao's leven. De betrekkingen met China hebben veel grotere invloed op Azië en de wereld dan de afloop in Vietnam.

Wat de tweede stelling betreft – begin zestiger jaren bestond er geen twijfel in Azië over de wil van de VS hun bondgenoten te verdedigen. Een investering van 500.000 man en 20 miljard dollar per jaar doen de vraag rijzen of de VS in staat zijn regeringen in het zadel te houden die niet steunen op de wil van het volk. De les van Vietnam is dat de Amerikanen geen politiek vacuum, geschapen door incompetent Aziatische élites, kunnen opvullen. Deze élites vrezen een regeling in Vietnam ten gunste van de communisten niet zo zeer als de mogelijkheid dat de VS hun totale inzet zullen ruilen tegen totale terugtrekking. De domino-theorie is verantwoordelijk voor deze vrees. Als men zegt dat een communistische overwinning in Zuid-Vietnam het begin is van een terugdringen van de VS tot Hawaii, zal men hieruit opmaken dat de VS in geval van een nederlaag ook inderdaad zullen terugtrekken. Het is onrealistisch de Amerikaanse politiek te stellen in termen van totale inzet of complete terugtrekking.

Wat de derde veronderstelling (een regeling zal communistische bevrijdingsoorlogen elders mogelijk maken) betreft, stelt schrijver dat de afloop in Vietnam de toekomstige communistische strategie in Azië niet zal bepalen. De guerrilla's van de communistische partijen in Thailand en Birma hebben weinig succes. In India nemen de communisten wel met succes deel aan de verkiezingen. Waarschijnlijk zullen plaatselijke omstandigheden de toekomstige strategie van de communisten bepalen. Het pluralistische communisme kan nu, in tegenstelling tot het vroeger monolithische, dat voer op het kompas van Moskou, een eigen strategie volgen. De Amerikaanse neiging om het communisme als een monolithische samenzwering te zien heeft een onjuiste conclusie ten gevolge t.a.v. Vietnam. Alléén in Vietnam waren de communisten in staat, zich aan het hoofd te stellen van een natio-

nale beweging. Zelfs tegenstanders van het communisme in Zuid-Vietnam zien Ho als een nationale held.

In het nu volgende bespreekt Zagoria de *sociale* invloed van het communisme en zijn aantrekkingskracht. Communisme in Azië ontstaat in overbevolkte delta's of laagliggende kuststreken, d.w.z. onderontwikkelde gebieden. De sociale basis zijn de arme boeren. Zonder die basis zouden de intellectuele leiders van geen betekenis zijn. De kansen op succes zijn plaatselijk bepaald. Het communisme buiten Vietnam is zwak. Dit geldt ook voor Thailand, waarvan altijd gezegd wordt dat een overwinning van het communisme in Vietnam zal leiden tot een zelfde succes in Thailand. Als enige ontsnapte het aan het westerse kolonialisme en mede daardoor is de bodem niet rijp voor het marxisme. Er bestaat geen gefrustreerde intellectuele bovenlaag en er bestaan ook geen conflicten tussen boeren en grootgrondbezitters vanwege de overvloed aan land. Wel hebben de ethnische minderheden sociale grieven, met name een groep in het noordoosten die meer gebonden is aan de regering van Laos dan aan die van Thailand, verder 40.000 tijdens de oorlog tegen de Fransen gevluchte Vietnamezen, 250.000 leden van een stam in het strategische noorden, met weinig contact met de regering, een aanzienlijke Chinese bevolking in de steden en een Mohammedaanse minderheid in het zuiden bij de grens met Malakka. Toch hebben de Thaise communisten in de afgelopen jaren niet meer dan 1000 à 1500 werkelijke opstandelingen weten te mobiliseren. (Vergelijk 30.000 leden van de Vietcong in 1959). De politiek van de regering en de Amerikaanse aanwezigheid zullen de groei van het communisme in Thailand bepalen. In Birma faalt het communisme omdat het zich niet heeft weten meester te maken van, en te identificeren met, het nationalisme noch zich heeft verbonden met de minderheden.

In Cambodja hebben de communisten weinig succes met het mobiliseren van de Cambodjanen zelf, die 85 % van de bevolking uitmaken. Zij concentreren zich op de minderheden: 40.000 Chinezen en evenzoveel Vietnamezen, die niet geïntegreerd zijn, en 40.000 bergbewoners. Cambodja bezit dus een vijfde kolonne die China en Noord-Vietnam desgewenst voor propaganda-doeleinden kunnen benutten. Toch kan Sihanouk zelf de communistische pressie weerstaan, niet gesteund door Amerikaanse hulp. De minderheden worden gehinderd door het feit dat zij vreemdelingen zijn en dat zij gevestigd zijn in en om Pnom Penh wat de guerrilla-activiteiten bemoeilijkt.

De situatie in Laos lijkt meer op die in Vietnam omdat de communisten, die grote gebieden in handen hebben, gesteund worden vanuit Noord-Vietnam. Een garantie voor de veiligheid van de niet-communisten in Laos zou één van de eisen bij de onderhandelingen moeten zijn.

In Malakka bestaat de communistische partij (vanaf 1930) vnl. uit Chinezen. Infiltraties vanuit Serawak, die door Soekarno werden gesteund, zijn sinds Soeharto niet meer mogelijk. In Indonesië zijn de communisten, die te veel

macht kregen van Soekarno, bij de coup in 1965 gedecimeerd. Dit in flagrante strijd met de domino-theorie, want de Amerikaanse aanwezigheid was er bijna nihil.

Op de Filipijnen was het communisme, evenals in Indonesië, gebaseerd op de arme boeren en pachters.

Samenvattend stelt schrijver dat de mogelijkheden voor communistische subversie in Zuidoost-Azië liggen in: 1. grieven van (verwaarloosde) ethnische minderheden, 2. de klassieke grieven van arbeiders en pachters. Als deze grieven worden vermengd met nationale gevoelens zoals in China en Vietnam is een explosie mogelijk. Een dergelijke fusie wint nog aan kracht als een incompetent regering zijn legitimiteit verliest (bv. de regering Diem in Zuid-Vietnam). Op het ogenblik kunnen de communisten wel subversie plegen, maar geen revolutie beginnen. Revoluties kunnen niet worden geëxporteerd. (Communistische) revoluties zullen niet verrijzen als Phoenix uit de as van de Vietnamese oorlog. Zoals de Latijnsamerikaanse landen het Cubaanse model verworpen hebben, zo kunnen de Aziaten het Vietnamese model verwerpen.

De dominotheorie is even verleidelijk in zijn eenvoud als de Maoistische wereldbeschouwing. En als de theorie onjuist is, dus als Zuid-Vietnam kan vallen zonder de veiligheid van de rest van Azië te bedreigen, kan dat de westerse onderhandelingspositie verhelderen en meer bewegingsvrijheid verschaffen. Men kan de mogelijkheid van een coalitieregering zonder buitensporige vrees onder ogen zien. Als de onderhandelingen afspringen hoeft men niet terug te keren naar de escalatie-politiek.

Op de lange termijn moet Amerika afzien van eenzijdige militaire actie en uit zijn op verzoening met China. Verwerping van de dominotheorie betekent niet dat men niet moet streven naar een voor het Westen zo gunstig mogelijke uitkomst, een dergelijke verwerping verwijst slechts naar een minimum aan onderhandelings-eisen.

Volgens Zagoria kunnen de onderhandelingen beginnen met een stap waarvoor niet de goedkeuring van Saigon of het NLF vereist is, nl. een wederzijds terugtrekken van de Noordvietnamese en Amerikaanse troepen in fasen in een jaar of twee. In deze afkoelingsperiode zou er gepraat moeten worden over verkiezingen waaraan het NLF zou moeten deelnemen, en over langzame stappen tot unificatie van Noord en Zuid volgens de akkoorden van Genève (1954). Dit proces zou onder toezicht moeten staan van een internationale controlecommissie, in samenwerking met de VN.

De niet-communistische politieke krachten zouden hun laatste kans moeten grijpen. Als zij enige levenskracht blijken te bezitten zouden ze moeten worden opgenomen in een coalitie-regering. Schrijver besluit: in het ergste geval wordt Zuid-Vietnam communistisch. Misschien wordt het een tweede Cambodja met een regering die de communisten vriendschappelijk gezind is, maar er niet door wordt gedomineerd. Geen van beide vooruitzichten

heeft een catastrofe te zijn. "The real dangers we face – particularly at home, but also abroad – are great enough; we do not need to magnify them by conjuring up an illusory chain of dominoes" (blz. 192). (Het artikel, waarvan hierboven een samenvatting werd gegeven, verscheen eveneens in the New York Times Magazine van 21 april 1968).

105. J. L. S. GIRLING – NORTHEAST THAILAND: TOMORROW'S VIETNAM?;
Foreign Affairs (Washington D.C.), Vol. 46, no. 2, jan. 1968, blz. 388-397.

Opstanden ontstaan uit plaatselijke condities. In Noordoost-Thailand zijn die condities, enerzijds de economische en anderzijds de historische en strategische, geschikt voor een opstand. Het Noordoosten met zijn 11 miljoen inwoners, waarvan 90 % boeren en zijn onvruchtbare bodem, is arm en tot nog toe verwaarloosd.

De rijsttoegst is niet voldoende om in de eerste levensbehoefte te voorzien en vanuit Bangkok kwam weinig of geen hulp. Integendeel, het Noordoosten is een afzonderlijk gebied, dat vooral in de regentijd afgesloten ligt van de rest van Thailand. Omdat de wegen dan onbegaanbaar zijn, zijn 40-50 % der dorpen in de 'onveilige' provincie Sakon Nakorn afgesloten van de buitenwereld, hetgeen zo'n gebied tot ideaal object voor subversie en rebellie maakt.

Naast de reeds bestaande armoede vormt de geboorte-explosie (bevolkingstoename 3,5 % per jaar) alsmede de permanente migratie in droge tijd, een probleem. Er is weinig moeite voor nodig om de boeren op de ellende van hun bestaan te wijzen en op de corruptie, onderdrukking en ongeïnteresseerdheid van de regering in Bangkok. De opstandelingen, die op de communistische kaders na, niet om ideologische maar om sociaal-economische redenen gedreven worden tot het guerrilla-bestaan, vertellen de boeren dat zij het heft in eigen hand moeten nemen en dat, wanneer zij de guerrilla's steunen, geld, opleiding, land, tractoren, scholen en hospitalen in de plaats van de ellende zullen komen.

Historisch gezien is het Noordoosten sinds lange tijd de bakermat van opstanden geweest. Hier groeide ook de "Free Thai Movement", gericht tegen de Japanners en de toenmalige minister-president Phibun Songkram. Het wantrouwen jegens het Noordoosten leidde tot verwaarlozing door Bangkok, hetgeen wederom tot separatistische bewegingen leidde in het Noordoosten.

Strategisch is er in Thailand geen directe noodsituatie, zolang Zuid-Laos maar in regeringshanden blijft. Mocht dat veranderen (en zowel de Pathet Lao als Hanoi hebben daar belang bij) dan ligt de Noordoostelijke grens van Thailand open. Maar ook nu stelt de domino-theorie, dat wanneer de Amerikanen niet ingrijpen in Thailand, precies hetzelfde gebeurt als reeds gebeurd is in Laos en Zuid-Vietnam. Is deze these gerechtvaardigd?

Een onderzoek naar de plaatselijke situatie in Thailand (hetgeen de domino-strategen achterwege laten) ondersteunt die these niet. Er zijn grote verschillen met Vietnam en Laos.

In de eerste plaats zijn de Thai een praktisch volk, dat meer in vooruitgang dan ideologische frasen geïnteresseerd is. Een verhoogde inspanning in de laatste jaren van de regering heeft een uitbreiding van de nog zeer prille rebellie in bedwang kunnen houden. Vele guerrilla's, teleurgesteld door het uitblijven van de beloofde verbeteringen, zijn gedeserteerd en veel meer zouden dat doen bij een amnestie- en bijstandbelofte door de regering.